

מה נעונו צור

רדי ישראל עמדו מול הגרות ושרו מעוז צור — כאשר נודע רישמית כי צה"ל חדל להיות מעונו של צור. אחרי תקופה ארוכה מאד של ניחושים, השערות ושמעות, ניכנסו חילופי הגברי לתקופה. צבי צור הלך, יצחק רבין תפס את מקומו. זו הפעם הששית, בחמש-עשרה שנות קיר מו, מתחלפם הרמטכ"לים של צה"ל. אך נדמה כי לשום חילופים קודמים לא היתה משמעות כה רבה, המובנת לאנשים כה רבים.

עם סיום כהונתו של צבי צור מסתיים פרק, ואולי תקופה. לא היה עוד רמטכ"ל חדש, שנכנס לתפקידו כשהוא מלווה תקוות כה רבות, איחולים כה לבי ביים, כמו רביאלוף יצחק רבין. הכל מקוים: זוהי התחלה חדשה. התחלה שהגיעה זמנה זה מכבר.

★ ★ ★

אין זה נהוג בישראל למנות ביקורת על רמטכ"ל יוצא, כרגיל במדינות דמוקרטיות. לא נבוא להפר נוהג זה. אך יש דברים החייבים להיאמר, להבהרת הבעיות העומדות בפני המפקד החדש.

כאשר נטל צ'רה את הפיקוד לידו, היו רגשותינו מהולים. ידענו: הוא היה מגיד מצטיין בימי הקרבות. הוא גילה אומץ-לב גופני בולט. הוא איש פיקח.

אולם גב ידענו: זוהי פיקחותו של אדם היודע לסדר ולהסתדר — לא חוכמתו של אדם היודע לבנות בניין, המטביע את הותו מו על זולתו. המחנך את פקידיו ומעלה אותם לרמה חדשה. אף ידענו: זהו איש מפא"י משהר נעיר, ריו, צמוד יותר למפלגתו מכל רמטכ"ל קודם של צה"ל — להוציא, אולי, את משה דיין.

גרוע מזה: ידענו כי צ'רה קיבל את מינויו, שלא בעיתו, עקב התפטרותו של חיים לסקוב, כעיצומה של פרשת-לבון.

לסקוב הלך מפני שאינו יודע פשרה על חשבון יושרו האישי והבנתו המקצועית. הוא נוצח על-ידי שמעון פרס, עסקן אוחזי שלא היה חייל מעולם, שלא פיקד מימיו על חצי חוליה תחת אש חיה. נוצח על-ידי פרס — אך לא ניכנע לו.

התפטרותו של לסקוב היתה נקודת-השיא של עליית שמעון פרס. סיעת נערי-החצר, שגברה על אויביה בפרשת-לבון, הגיעה באותו מועד לפיסגת עוצמתה.

באותו רגע מסרו שר-הבטחון וסגנו את נס הרמטכ"ל לצבי צור. אנתנו, שהיכרנו אותו, רק יכולנו לקחת כי למרות הכל יגלה את כוח-האופי הרוש כדי לשמור על עצמאותו של צה"ל.

לקוות — אך לא לבטוח.

★ ★ ★

עצמאותו של צה"ל? — מה פירושו? לשון אחרת: מה צריכים להיות היחסים בין הממשל האזרחי לבין לובשי המדים במדינה דמוקרטית?

איננו רוצים בצבא שיהיה מדינה-בתוך-מדינה, בראשות כתיקונים סגורה ומסור גרה, נוסח גרמניה הקיסרית או יפאן ה-מיליטריסטית. איננו רוצים בצבא הכופה קווי-מדיניות על המדינה, תחת לבצע את מדיניות המוסדות הניבחרים. גם איננו רוצים בצבא התופך את הקצין לאליל, תוך זיל-זול בציבור האזרחי.

אולם סכנה זו לא היתה מעולם ממשית במדינת-ישראל. חסר לה היסוס המעמד, שנוצר במדינות אחרות בעיקבות התקופה הפיאודלית.

גם בימי משה דיין, כאשר חששו רבים מפני סכנה כזאת (או קיוו להתגשמותה),

לא היה האשם בצה"ל, אלא ברקע הפוליטי המיוחד של דיין וחבר-מרעיו. **הסכנה הקיימת בישראל היא בדיוק הפוכה: שהצבא יאבד את אותה עצמאות מקצועית, אותה איתלות נפשית ומעשית, הדרושה לקיומו.**

כלומר: שהצבא יחדל מלהיות נחלת ה-אומה כולה, שיסתבך באינטריגות של אדרי האזרחיים, שזוהה עם מפלגה מסוימת — או עם כת מסוימת במפלגה מסוימת. **זוהי הסכנה הטמונה במונח "בטחוניזם". אין זה מונח צבאי, אלא מפלגתי.**

הבטחוניסט — האיש המבקש לרכוב על

יהיה מנוס ממלחמה (משמע: אם ניכשל ב-משימתו). וכל החלקים האזרחיים של מנגנון הבטיחון — אינם קיימים אלא כדי לשרת את הצבא הלוחם. ולעמוד בתפקידו בשעת הצורך. לספק את צרכיו, לציידו בנשק, לנהל את פינקסיו.

אמת יסודית זו נשכחה במרוצת השנים.

עסקנים אזרחיים יצרו את הפיקציה של "מערכת הבטחון", כדי לרומם את דמותו של הפקיד האזרחי על חשבוננו של החייל הלוחם. עד שנוצר הרושם כאילו צה"ל הוא רק אחד הברגים, ולא החשוב ביותר, בי

רבי-האלופים רבין וצ'רה: דרושה התחלה חדשה

מכונה המבריקה של "צמרת הבטחון". **האריה ישוב לא כישכש בזנב. הזנב החל מכשכש באריה.**

★ ★ ★

צי כי צור לא עצר תהליך זה, שהגיע לממדים מדיאגים.

הצבא המשוכלל ביותר בעולם לא ינצח בטאנקים ובתותחים, אף לא בפגזים גרעיניים. הגורם המכריע היה, הזה ויהיה ל-עולם אותו גורם מיסתורי הקרוי "מוראל". זאת יודע כל אדם שהיה יום אחד בחייו חייל ביחידה קרבית.

מוראל גבוה אינו תוצאה של נאומי-פיט-פוט אודות האויב הזומם לבלותו.

הוא פרי אהבת המולדת והאמונה בצדקת העניין — וגם פרי היגיון של לובשי-המדים, פרי רוח היחידה, פרי ההערצה שרוחש הי חייל למפקדו העליון.

כאשר שמו של רמטכ"ל מופיע בהודעות ובידיעות, אחרי שמו של עסקן אפרורי מד-מדרגה שניה, הנושא את התואר תישר הבטחון, הרי זה פוגע במוראל. הרי זה אומר, למעשה, לחיילים: החייל מס' 1 חשוב פחות מעסקן-מישנה.

יכולנו להרבות בדוגמות, גדולות וקטנות, וכולן חשובות. הן רבו בתקופת הנונתו של צ'רה. צה"ל איבד את הקשר החי, הבלתי-אמצעי, עם הציבור — כי שמעון פרס הש' תמש בדוברי צה"ל לצרכיו שלו. סגן שר-הבטחון לא היסס מעולם להשתמש בזרר-

עות צה"ל למען ענייני הפוליטיים הפרטיים (ונזכיר רק דרך אגב את פרשת כתבו ה-צבאי של השבועון המסויים, חברו-לנשק של צ'רה בימי המלחמה, שזרק על-ידו לפי פקודת פרס).

אם נשאר צה"ל, למרות כל אלה, צבא יעיל ותכליתי, הרי זה אומר הרבה על משאביו האנושיים וה"רוחניים. אך השינוי בא בעיתו.

★ ★ ★

הרבה תדונו בטיב העיתוי. צ'רה נכנס לתפקידו בעיצומה של פרשת-לבון. יצחק רבין נכנס לתפקידו בשעה ששר-הבטחון חדש מנהיג סדרים חדשים בצמרת האזרחית של משרדו.

צ'רה בא בימי השיא של שמעון פרס, רבין בא בימי ירידתו התלולה של פרס. שום רמטכ"ל של צה"ל לא דמה עדיין לקודמו. כמעט ואפשר לומר: כל רמטכ"ל של צה"ל עד כה היה בבחינת ניגודו של קודמו, מבחינת אופיו ותכונותיו. יצחק רבין אינו חורג מכלל זה.

הוא מביא עימו לא רק את הי צורך בהתחלה חדשה — אלא גם את תכונות-האופי הדרושות לכך.

הוא חייל לוחם, מפקד קרבי — ויחד עם זאת בעל סימני-ההיכר של קצין-מטה בעל מוח איסטרטגי.

הוא גדל באחירה של הפלמ"ח — ועד היום לא קם בישראל בתיספר טוב יותר למפקדים.

אין הוא רודף פירסומת, אין הוא איש "יחסי ציבור", אין הוא חובב נאומים. (וניר) אה כי להבא ינצל, בעזרת השם, מן ה-נאומים האחיליים בנוסח זאב! זאב!) אין הוא איש הפוליטיקה, והוא רחוק יותר מעסקי-מפלגה מרוב קודמיו.

בקיצור: אדם שקול ואחראי, המוגה ה-נכונה של איש-מחשבה ואיש-מעשה, דמות המסוגלת לעורר הערכה, מפקד שלא יקבל תכתוב של חורשי-קנוניות.

המיכתן האמיתי עוד צפוי ליצחק רבין — ורק בתום תקופת-כהונה אפשר לדון איך השתמש אדם ביכולתו הפוטנציאלית.

אך כבר עתה מותר להגיד: נעים דדעת כי אדם כזה יעמוד בראש צה"ל כאשר בעיית המר ביל הארצי תיצור מצבים כשהיו ניים שיחייבו שיקול-דעת וחוש-אחריות.

★ ★ ★

אם כי דוקא חילופי-גברי אלה באים בי עיתם, אין להתחמק מלערוך את עצם שאלת חילופי-הגברי התכופים בראשות צה"ל.

שבועה רמטכ"לים בחמש-עשרה שנה — זה בלאי עצום.

האומנם יכול צבא קטן להרשות לעצמו לאבד את מיטב כוחותיו על-ידי חילופים מהירים כאלה?

האומנם מוכרחה לחיצת-היד לרמטכ"ל חדש להתח מעין נשיקת-מוות — בידיעה שהאיש פילט בעברת משורות הצבא תוך זמן קצר מדי?

רמטכ"ל זקן יכול להיות אסון לאומי. אבל איחלת היא להציף את המשק הפרטי והציבורי בקצינים מנוסים, הנפלטים מצה"ל לפני שהספיקו להגיע לשיא כשרם, בגלל קוצר תקופת-הכהונה של הרמטכ"ל.

נוהג זה מעון בדיקה חדשה. אני מקווה שבדיקה זו תיערך בימי כהונתו של הרמטכ"ל החדש. ואני מקוה שי-דוקא כהונתו זו תעוד את המדינה להניח להבא לרמטכ"ליה להישאר בתפקידם תקר-פה ארוכה הרבה יותר.